

2. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/provokacija>.

3. Герасимов И. Провокация, как метод психологического влияния. URL: https://nrpsy.ru/vliyanie_provokacia.html.

4. Хабар від агента. Де закінчується спецоперація й починається провокація? (досвід ЄС). URL: <http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/81653/>.

5. Спіймані корупціонери люблять доводити, що їх «спровокували» (досвід США). URL: <http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/82088/>.

6. Карпов Н. С. Криминалистическое изучение преступной деятельности, средств и методов борьбы с ней (данные эмпирических исследований). Киев : Нац. акад. внутр. дел Украины, 2004. 218 с.

7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

8. Бахин В. П. Преступная деятельность: понятие, характеристика, принципы изучения : учеб. пособие / Н. С. Карпов, П. В. Цымбал. Киев : АДПС України, 2001. 274 с.

Полях Анатолій Михайлович,
професор кафедри криміналістики та
судової медицини Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Корупція є однією з найважливіших проблем кінця ХХ – початку ХХІ століття, розв’язання якої для багатьох країн є надзвичайно актуальною справою.

У міжнародній практиці існує безліч підходів до протидії корупції, як успішних, так і невдалих, як забезпечених великим обсягом та спектром ресурсів, так і розрахованих на умови, за яких ресурси є обмеженими. Тому при організації протидії корупції потрібно ретельно вивчати слабкі сторони організації цієї боротьби та робити відповідні висновки.

Ні для кого не є таємницею, що корупція в сучасних умовах стала чинником, який реально загрожує національній безпеці нашої країни. Це явище негативно впливає на різні сторони суспільного життя: економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, громадську свідомість та міжнародні відносини. Тому запобігання та протидія корупції завжди перебувають під пильною увагою держави. На сьогоднішньому етапі розвитку нашої країни подолання корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства.

За висновками неурядової міжнародної організації по боротьбі з корупцією та дослідженню рівня корупції по всьому світу Transparency

International, у 2017 році Україна здобула 30 балів зі 100 можливих у дослідженні «Індекс сприйняття корупції» (CPI) і посіла 130 місце (зі 180 країн). Це на 1 бал більше та на 1 позицію вище, ніж у 2016 році (29 балів, 131 місце зі 176 країн). Але в динаміці результати минулого року нижчі (1 бал проти 2) ніж у 2016 році.

При цьому результати інших країн сусідів щодо показників CPI значно вище ніж в Україні і складають: Польща – 60, Словаччина – 50, Румунія – 48, Угорщина – 45, Білорусь – 44.

Серед причин, які дозволили Україні у 2017 році переміститися на вищу сходинку є наступне: антикорупційні органи (САП/НАБУ) розгорнули свою слідчу роботу та направили до суду перші справи щодо підозр у топ-корупції; продовжив своє функціонування реєстр електронних декларацій; минув перший рік реформи державних закупівель та обов'язкового використання системи ProZorro; відбулася реформа ринку газу; вжито низку позитивних заходів з дерегуляції тощо.

Автори досліджень, на яких базується розрахунок Індексу, також відзначили зниження рівня корупції в поліції та зменшення кількості випадків коли бізнес змушений давати хабарі. Водночас такий повільний ріст індексу України у 2017 році, фактично падіння динаміки зростання вдвічі порівняно з 2016 роком, пояснюється такими обставинами, як брак політичної волі керівництва країни до рішучої боротьби з корупцією та низький рівень довіри до українських судів та прокуратури. Також варто відмітити постійні законодавчі ініціативи парламенту, які загрожують новоствореній антикорупційній інфраструктурі. Як результат, корупція залишається для бізнесу та звичайних громадян однією з головних проблем [1].

У 2018 році дослідження ще не проводились, однак на наш погляд, нажалі показники щодо падіння динаміки боротьби з корупцією залишилися на тому ж рівні, якщо не погіршилися.

В той же час у світі немає жодної країни, в якій би зовсім не було корупції. Проте, з цим негативним явищем є шляхи успішної боротьби і існують приклади успішного подолання корупції. Серед країн, у яких на високому рівні налагоджено боротьбу з корупцією можна впевнено назвати Сінгапур, Гонконг, Фінляндію, Грузію та Естонію. У чотирьох з них головну роль відіграла наявність політичної волі у реформаторів, чого не вистачає вітчизняним лідерам. У більшості успішних у боротьбі з корупцією країн існує презумпція винності чиновника – «доведи, що придбав майно не на хабарі».

Способи успішної протидії корупції вже давно відомі та апробовані міжнародною спільнотою. Це, насамперед, відкритість влади, прозорість та зрозумілість процедур прийняття державних рішень, дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадського суспільства, свобода слова, свобода та незалежність засобів масової інформації.

За умов масштабної корупції акцент робиться саме на усуненні причин, а не на боротьбі з конкретними проявами. Так для правових систем деяких розвинутих країн узагалі не характерно використання в законодавстві терміну «боротьба» – законодавці закладають в

нормативно-правовому акті принципи попередження правопорушень, які стосуються певної сфери діяльності.

Така практика існує саме у Фінляндії, де фінський законодавець заклав принципи попередження та застереження вчинення злочинів у кожному нормативно-правовому акті, що визначають конкретну сферу діяльності, а не вид злочину. Згідно з положеннями Кримінального Кодексу Фінляндії, за вчинення дій, що можуть кваліфікуватися як «корупція», передбачено санкції від штрафу до ув'язнення строком до чотирьох років в залежності від ступеня суспільної небезпеки злочину.

У Німеччині, в основу боротьби з корупцією покладено завдання знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань. Це досягається двома шляхами: конфіскаційним (конфіскація майна) і створенням належної правової бази для унеможливлення «відмивання» «брудних» грошей. Генеральна лінія німецького уряду у сфері запобігання корупції полягає в тому, щоб в результаті законодавчих, організаційних, кадрових та інших заходів унеможливити зловживання державним службовцем своїм посадовим становищем. Серед антикорупційних механізмів, які запроваджуються в Німеччині, варто назвати намір створити реєстр корумпованих фірм. У цьому разі Німеччина йде шляхом іноземного досвіду, зокрема ізраїльського. Його суть полягає в тому, що фірма, яка включена до такого реєстру, позбавляється права виконувати будь-які державні замовлення, стає об'єктом більш пильної уваги з боку правоохоронних органів. Також, однією з головних складових формування і реалізації ефективної системи боротьби з корупцією є чітка взаємодія держав, у першу чергу їх правоохоронних органів, на регіональному і міжнародному рівнях, участь у заходах боротьби з цим негативним явищем, запроваджених Організацією Об'єднаних Націй, Радою Європи, Інтерполом, Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та іншими міжнародними інституціями.

Міжнародний досвід країн показує що існує багато шляхів боротьби з корупцією та подолання цієї проблеми. Тому важливо налагодити дієві механізми, які дозволять нашій країні на належному рівні поступово проводити послідовну роботу, яка дозволить цілком подолати це негативне явище.

Список використаних джерел

1. Transparency International. Індекс сприйняття корупції – 2017. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-korupsiyi-cpi-2017/> (дата звернення 21.11.2018).
2. Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. (ратифікація від 18 жовтня 2006 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 49.
3. Про запобігання корупції: Закон України 14 жовт. 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.